

wtorek, 22.04.2025

SEDE VACANTE- Liturgiczne wskazania po śmierci papieża

Jak podkreśla konstytucja apostolska *Universi Dominici gregis*: „Podczas *Sede vacante*, a przede wszystkim w okresie, w którym przebiega wybór Następcy Piotra, Kościół jednoczy się w szczególny sposób z Pasterzami, a specjalnie z Kardynałami elektorami Biskupa Rzymskiego i prosi Boga o nowego Papieża jako dar Jego dobroci i Opatrzności. Za przykładem bowiem pierwszej wspólnoty chrześcijańskiej, o której jest mowa w *Dziejach Apostolskich*, Kościół powszechny duchowo złączony z Maryją, Matką Jezusa, powinien trwać jednomyślnie na modlitwie; w ten sposób wybór nowego Papieża będzie wydarzeniem bliskim Ludowi Bożemu i w pewnym sensie działaniem całego Kościoła, a nie dotyczącym jedynie Kolegium elektorów”.

KOMUNIKAT KOMISJI KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI DS. KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW

W SPRAWIE ZASAD LITURGICZNYCH

W ZWIĄZKU ZE ŚMIERCIĄ PAPIEŻA FRANCISZKA

W związku ze śmiercią Papieża Franciszka, Komisja ds. kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Konferencji Episkopatu Polski przypomina zasady, którymi należy kierować się w czasie towarzyszenia modlitwą zmarłemu Papieżowi aż do czasu zakończenia konklawe. Stolica Apostolska może wydać wskazania dotyczące modlitw za zmarłego Papieża i przygotowań do wyboru Następcy. Wówczas należy dostosować się do wytycznych rzymskich.

I. Wspomnienie i modlitwy za zmarłego Papieża

Po śmierci Papieża wskazane jest celebrowanie w każdym kościele i kaplicy Mszy Świętych w jego intencji. Ich charakter nie powinien jednak przesłaniać paschalnego charakteru trwającego okresu liturgicznego. Należy uwzględnić, iż sprawowanie za zmarłego Papieża Mszy Świętych z wykorzystaniem formularza zamieszczonego w części mszału zatytułowanej *Msze za zmarłych* (MR, od strony 203”) z uwzględnieniem jednego z zestawów przewidzianych na tę okoliczność (MR, s. 221”-223”) możliwe jest jedynie w dni, które dopuszczają celebrowanie Mszy za zmarłych (nie ma odstępstw ze względu na osobę zmarłego).

1. Opuszczenie imienia zmarłego Papieża w modlitwie wstawienniczej za Kościół

W okresie wakatu na Stolicy Świętego Piotra (łac. *sede apostolica vacante*) opuszcza się imię Papieża w modlitwie eucharystycznej, w modlitwie wstawienniczej za Kościół, stosując poniższe zasady:

w I modlitwie eucharystycznej: opuszcza się słowa „Twoim sługą, naszym Papieżem N. i”, a wypowiada się formułę w następującym brzmieniu: „Składamy je Tobie przede wszystkim za Twój święty Kościół powszechny, razem z naszym Biskupem N. oraz wszystkimi, którzy wiernie strzegą wiary katolickiej i apostolskiej”; w II modlitwie eucharystycznej: opuszcza się słowa „z naszym Papieżem N.”, i wypowiada się formułę w następującym brzmieniu: „Spraw, aby lud Twój wzrastał w miłości razem z naszym Biskupem N. oraz całym duchowieństwem”; w III modlitwie eucharystycznej; opuszcza się słowa „Twojego sługę, naszego Papieża N.,” i wypowiada się formułę w następującym brzmieniu: „Utwierdź w wierze i miłości Twój Kościół pielgrzymujący na ziemi; a więc naszego Biskupa N., wszystkich biskupów świata, duchowieństwo i cały lud odkupiony”; w V modlitwie eucharystycznej: opuszcza się słowa „naszego Papieża N.” i wypowiada się formułę w następującym brzmieniu: „Umacniaj w jedności wszystkich wezwanych do Twojego stołu, a więc naszego

Biskupa N., kapłanów, diakonów i cały lud chrześcijański". W Okresie Wielkanocnym nie korzysta się z IV Modlitwy eucharystycznej, ponieważ jest ona związana z własną prefacją, która nie może być stosowana w formularzach wielkanocnych.

2. Wspomnienie imienia zmarłego Papieża w modlitwie wstawienniczej za zmarłych

Wypada wspominać imię zmarłego Papieża Franciszka w części modlitwy eucharystycznej poświęconej modlitwie za zmarłych. Można w niej używać tytułu papieskiego i stosować następujące formuły:

w I modlitwie eucharystycznej: „o Papieżu Franciszku”; w II modlitwie eucharystycznej: „o Twoim słudze Papieżu Franciszku, którego z tego świata wezwałeś do siebie”; w III modlitwie eucharystycznej: „Pamiętaj o Twoim słudze Papieżu Franciszku, którego z tego świata wezwałeś do siebie”.

3. Sprawowanie Mszy za zmarłego Papieża

Odnosnie do sprawowania Mszy za zmarłego Papieża z jednego z przewidzianych formularzy z działu „Msze za zmarłych”, należy przestrzegać zasad podanych w „Tabeli mszy obrzędowych, w różnych potrzebach, wotywnych i za zmarłych” opublikowanych w Ceremoniale liturgicznej posługi biskupów (s. 369 nn). Wynika z nich, że Msze za zmarłych nie będące pogrzebowymi (a takimi są Msze za zmarłego Papieża):

są zakazane w Oktawie Wielkanocy, w niedziele Okresu Wielkanocy, w uroczystości i święta;

są dozwolone we wspomnienia obowiązkowe i w dni powszednie Okresu Wielkanocy.

Przypomina się, że stosowanie koloru czerwonego w czasie liturgii pogrzebowej Papieża jest szczególną prerogatywą Stolicy Apostolskiej, dlatego nie wolno używać tego koloru w Mszach za zmarłego Papieża; używa się koloru fioletowego lub czarnego (zob. OWMR 346).

W dni, kiedy Msze z formularza „za zmarłego Papieża” są zakazane, wypada dodać intencję za zmarłego Papieża w modlitwie powszechnej.

II. Modlitwa o wybór i za nowego Papieża

1. Zasady stosowania formularza Mszy o wybór nowego Papieża

Po pogrzebie Papieża, szczególnie bezpośrednio, przed i w trakcie konklawe, wskazane jest celebrowanie „Mszy o wybór nowego papieża” ze zbioru formularzy „Mszy w różnych potrzebach”. Używa się koloru okresu liturgicznego lub dnia (zob. OWMR 347), a wybór dni, w które taką Mszę można sprawować, jest dyktowany zasadami „Tabeli mszy obrzędowych, w różnych potrzebach, wotywnych i za zmarłych” opublikowanych w Ceremoniale liturgicznej posługi biskupów (s. 369 nn.):

w dni Oktawy Wielkanocy – zakazane; w niedziele Okresu Wielkanocy – zakazane; w uroczystości – zakazane; w święta – dozwolone za zgodą lub na polecenie biskupa diecezjalnego; we wspomnienia obowiązkowe i dni powszednie Okresu Wielkanocy – dozwolone, gdy wymaga tego prawdziwa potrzeba lub dobro wiernych; w dni powszednie Okresu Zwykłego – dozwolone.

2. Zasady wspominania imienia nowego Papieża po wyborze

Kanon 332 § 1 Kodeksu prawa kanonicznego orzeka: „Pełną i najwyższą władzę w Kościele otrzymuje Biskup Rzymski przez zgodny z prawem i przyjęty przez niego wybór wraz z konsekracją biskupią. Władzę tę otrzymuje (...) z chwilą przyjęcia wyboru na papieża (...)”. Z tego względu Kościół wraca do wymieniania imienia nowego Papieża w modlitwie eucharystycznej z chwilą przyjęcia wyboru, bez

oczekiwania na uroczystą inaugurację nowego pontyfikatu i objęcie katedry biskupa Rzymu w Bazylice Laterańskiej.

Wskazane jest również odprawienie Mszy w intencji nowo wybranego Papieża. Jeśli danego dnia jest to dozwolone, można skorzystać z formularza Mszy za papieża (MR, s. 117"-118"), używając szat koloru białego.

III. Modlitwa powszechna w okresie sede vacante

1. Wezwania modlitwy powszechnej w Mszach z użyciem formularza za zmarłego Papieża

Jeśli używa się formularza za zmarłych (zob. wyżej), wypada użyć rozbudowanej formy modlitwy powszechnej z księgi Obrzędy pogrzebu (część III: Formuły modlitwy powszechnej, nr 244). W tym przypadku nie jest konieczne ścisłe stosowanie normy OWMR 70 dotyczącej rodzaju wezwań, szczególnie jeśli jest to pożyteczne dla wiernych.

2. Wezwania modlitwy powszechnej w Mszach poza formularzem za zmarłego Papieża

W okresie sede vacante należy odpowiednio dostosowywać treści modlitw powszechnych, tak by wezwania w potrzebach Kościoła zawierały także błaganie o wybór nowego Papieża, zaś te za zmarłych uwzględniały również zmarłego Papieża Franciszka. Nie należy zwiększać liczby wezwań – ma być ich łącznie co najmniej cztery, a co najwyżej sześć (Wskazania KEP po wydaniu nowego OWMR, nr 26). Jeśli nie używa się formularza za zmarłych (zob. wyżej), wypada zachować zwykłą kolejność wezwań (zob. OWMR 70): a) w potrzebach Kościoła, b) za rządzącymi państwami i o zbawienie całego świata, c) za ludzi doświadczonych różnymi trudnościami (w tym miejscu umieszczamy imiona zmarłych), d) za miejscową wspólnotę.

Wezwania mogą być inspirowane tekstami liturgicznymi, tak jak poniższe, które podajemy jako propozycje do wykorzystania:

Módlmy się za zmarłego Papieża Franciszka, który był następcą świętego Piotra i pasterzem całego Kościoła, aby Bóg, który sprawiedliwie nagradza robotników swojej winnicy, dozwolił mu w wieczności radować się owocami łaski i miłosierdzia, których był wiernym szafarzem na ziemi. Módlmy się za zmarłego Papieża Franciszka, który z Bożej Opatrzności przewodził całemu Kościołowi, aby uczestniczył w wiecznej chwale Bożego Syna. Módlmy się, aby Papież Franciszek, który jako arcykapłan przewodził ludowi Bożemu, wszedł do grona świętych kapłanów w niebie. Módlmy się, aby Papież Franciszek, który na ziemi był wiernym szafarzem świętych sakramentów, na wieki wystawiał Boże miłosierdzie w chwale Świętych. Módlmy się, aby Papież Franciszek, który z miłością przewodniczył Kościołowi, otrzymał nagrodę obiecaną wiernemu szafarzowi i razem z ludem jemu powierzonym wszedł do wiecznej radości. Módlmy się za zmarłego Papieża Franciszka, który wśród ludzi był narzędziem Bożej miłości i pokoju, aby razem ze Świętymi cieszył się na wieki owocami swojego trudu. Módlmy się za zmarłego Papieża Franciszka, aby radował się posiadaniem Bożej prawdy, której gorliwie nas nauczał.

3. Prośby Liturgii godzin

Na końcu prośb Jutrzni i Nieszporów, wypada dodać wezwanie za zmarłego Papieża (OWLG 188). Można skorzystać z tekstów umieszczonych w oficjum za zmarłych, aby zachować właściwą strukturę wezwań.

IV. Liturgia godzin z oficjum za zmarłych

Zgodnie ze stosowaną praktyką, w dni, w które dozwolone są Msze za zmarłych, można odmówić oficjum za zmarłych. Oficjum za zmarłych jest zakazane w Oktawie Wielkanocy, w niedziele Okresu Wielkanocy i w święta, a jest dozwolone we wspomnienia obowiązkowe i w dni powszednie Okresu Wielkanocy. Oficjum za zmarłych można sprawować niezależnie od użytego w danym dniu

formularza mszalnego, tzn. Msza może być sprawowana z bieżącego dnia liturgicznego.

+ Piotr GREGER

Przewodniczący Komisji Konferencji Episkopatu Polski

ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów